

Наукові перспективи
Видавнича група

AND HAPPY NEW YEAR

Ho, Ho
Ho!

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

*v rámci publikační skupiny
Scientific Publishing Group*

*Svazek LI mezinárodní
kolektivní monografie*

Česká republika
2024

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Česká republika)
Středoevropský vzdělávací institut (Bratislava, Slovensko)
Národní institut pro ekonomický výzkum (Batumi, Gruzie)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazachstán)
Institut filozofie a sociologie Ázerbájdžánu Národní akademie věd (Baku,
Ázerbájdžán)
Institut vzdělávání Ázerbájdžánské republiky (Baku, Ázerbájdžán)
Batumi School of Navigation (Batumi, Gruzie)
Regionální akademie managementu (Kazachstán)
Veřejná vědecká organizace „Celokrajinské shromáždění lékařů ve veřejné
správě“ (Kyjev, Ukrajina)
Nevládní organizace „Sdružení vědců Ukrajiny“ (Kyjev, Ukrajina)
Univerzita nových technologií (Kyjev, Ukrajina)
Mezinárodní poradenská společnost "Sidcon" (Kyjev, Ukrajina)
Evropské lyceum "Vědecké perspektivy" (Kyjev, Ukrajina)

v rámci publikační skupiny Publishing Group „ Vědecká perspektiva “

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LI mezinárodní kolektivní monografie

Česká republika
2024

International Economic Institute s.r.o. (Czech Republic)
Central European Education Institute (Bratislava, Slovakia)
National Institute for Economic Research (Batumi, Georgia)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)
*Institute of Philosophy and Sociology of Azerbaijan National Academy of
Sciences (Baku, Azerbaijan)*
Institute of Education of the Republic of Azerbaijan (Baku, Azerbaijan)
Batumi Navigation Teaching University (Batumi, Georgia)
Regional Academy of Management (Kazakhstan)
*Public Scientific Organization "Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in
Public Administration" (Kyiv, Ukraine)*
*Public Organization Organization "Association of Scientists of Ukraine" (Kyiv,
Ukraine)*
University of New Technologies (Kyiv, Ukraine)
International Consulting company "Sidcon" (Kyiv, Ukraine)
European Lyceum "Scientific Perspectives" (Kyiv, Ukraine)

within the Publishing Group "Scientific Perspectives"

MODERN ASPECTS OF SCIENCE

51-th volume of the international collective monograph

Czech Republic
2024

<https://doi.org/10.52058/51-2024>

UDC 001.32: 1/3] (477) (02)
C91

Vydavatel:

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.
se sídlem V Lázních 688, Jesenice 252 42
IČO 03562671 Česká republika
Zveřejněno rozhodnutím akademické rady

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Zápis č. 158/2024 ze dne 9. prosinec 2024)

Monografie jsou indexovány v mezinárodním vyhledávači Google Scholar

Recenzenti:

- Karel Nedbálek** - doktor práv, profesor v oboru právo (Zlín, Česká republika)
Markéta Pavlova - ředitel, Mezinárodní Ekonomický Institut (Praha, České republika)
Iryna Zhukova - kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)
Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, ctěný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Humeir Huseyn Akhmedov - doctor of pedagogical sciences, professor (Baku, Azerbaijan);
Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, čestný pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)
Jurij Kijkov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplice, Česká republika)
Vladimír Bačišín - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)
Peter Ošváth - docent práva (Bratislava, Slovensko)
Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, řádný člen Vysoké školy stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Dina Dashevskaya - geolog, geochemik Praha, Česká republika (Jeruzalém, Izrael)

Tým autorů

C91 Moderní aspekty vědy: LI. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2024. str. 433

Svazek LI mezinárodní kolektivní monografie obsahuje publikace o: utváření a rozvoji teorie a historie veřejné správy; formování regionální správy a místní samosprávy; provádění ústavního a mezinárodního práva; finance, bankovníctví a pojišťovnictví; duševní rozvoj osobnosti; rysy lexikálních výrazových prostředků imperativní sémantiky atd.

Materiály jsou předkládány v autorském vydání. Autoři odpovídají za obsah a pravopis materiálů.

OBSAH

PŘEDMLUVA

ODDÍL 1. VEŘEJNÁ SPRÁVA

*§1.1 ВІДЕОСПОСТЕРЕЖЕННЯ У ПУБЛІЧНОМУ ПРОСТОРИ: БАЛАНС МІЖ БЕЗПЕКОЮ ТА ПРИВАТНІСТЮ (Романенко Є.О., Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, Гурковський В.І., Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України).....*11

*§1.2 THEORETICAL PRINCIPLES OF THE FORMATION OF A SYSTEM OF ACCEPTANCE AND IMPLEMENTATION OF ADMINISTRATIVE DECISIONS IN THE PUBLIC SPHERE (Zhuk O.I., Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Hoi N.V., Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Drabchuk N.Yu., Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Dudkevych V.I., Vasyl Stefanyk Precarpathian National University).....*22

*§1.3 ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СИСТЕМИ БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРАЦІВНИКІВ ПРАЦІВНИКІВ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я (Половян Н.С., Донецький національний медичний університет, Кумачов О.С., Донецький національний медичний університет).....*35

ODDÍL 2. EKONOMIKA A ŘÍZENÍ PODNIKU

*§2.1 THEORETICAL PRINCIPLES OF FORMATION AND ASSESSMENT THE POTENTIAL FOR GROWTH OF THE ENTERPRISE'S CREDITWORTHINESS (Yemelyanov O.Yu., Lviv Polytechnic National University).....*47

*§2.2 ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ МАШИНОБУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (Славуца О.І., Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова, Матвєєва Н.М., Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова, Лівшиц Д.С., Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова).....*58

*§2.3 АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ ТА РОБОЧОГО ЧАСУ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ (Піхняк Т.А., Хмельницький університет управління і права імені Леоніда Юзькова).....*69

§2.4 *ЕЛЕКТРОННІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ІНФРАСТРУКТУРІ БІЗНЕСУ (Рачинська Г.В., Національний університет "Львівська політехніка")*.....101

ODDÍL 3. PEDAGOGIKA, VÝCHOVA, FILOZOFIE, FILOLOGIE

§3.1 *ANALYSIS OF MOVIE TITLE TRANSLATION FROM ENGLISH TO SPANISH AND TURKISH (Kanibolotska O., Zaporizhzhia National University, Chyzhykova N., Riga Technical University, Viļuma J. Riga Technical University)*.....111

§3.2 *IMPLANTATION OF EUROPEAN APPROACHES TO THE ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN PHYSICAL EDUCATION OF STUDENTS WITH DISABILITIES (Stadnyk V.V., Lviv Polytechnic National University)*.....122

§3.3 *SCIENTIFIC APPROACHES TO THE PROFESSIONAL TRAINING OF LAWYERS IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM (Stoliarchuk L., Lviv Polytechnic National University)*.....133

§3.4 *ІННОВАЦІЙНА МЕТОДОЛОГІЯ ПОКРАЩЕННЯ ХАРЧОВИХ ФІТОРЕСУРСІВ І ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ДЛЯ МУДРОЇ ЇДИ (Вигера С.М., Державний університет «Житомирська політехніка», Ключевич М.М., Державний університет «Житомирська політехніка», Можарівська І.А., Державний університет «Житомирська політехніка»)*.....143

§3.5 *ПСИХОЛІНГВАЛЬНИЙ «ПОРТРЕТ» АВТОРА І ПЕРЕКЛАДАЧА: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ (НА МАТЕРІАЛІ ПОЕЗІЇ ДЖ. Г. БАЙРОНА "LACIN Y GAIR" І ЙОГО УКРАЇНСЬКОМОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ Д. ПАЛАМАРЧУКА) (Демецька В.В., Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, Говді А.В., Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II)*.....153

§3.6 *ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 СЕРЕДНЯ ОСВІТА НА ЗАСАДАХ ПОЄДНАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО, КОНТЕКСТНОГО ТА АКМЕОЛОГІЧНОГО ПІДХОДІВ (Іваницький О.І., Запорізький національний університет, Голованова Т.П., Запорізький національний університет)*.....170

§3.7 *ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ЗГІДНО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ (Шостацька М.О., Вінницький медичний фаховий коледж ім. акад. Д.К. Заболотного)*.....187

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LI mezinárodní kolektivní monografie

§3.8 *ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНИХ НАВИЧОК УЧНІВ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ШКІЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ (Майнаєв Ф.Я., Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Рибалко Л.С., Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди)*.....210

ODDÍL 4. MEZINÁRODNÍ EKONOMIKA

§4.1 *ANALYSIS OF TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN EXPORTS IN THE PRE-WAR PERIOD: EUROPEAN INTEGRATION ASPECTS (Adamiv M.Ye., Lviv Polytechnic National University)*.....220

ODDÍL 5. LÉKAŘSKÉ VĚDY

§5.1 *МЕТА-АНАЛІЗ СЛИНОМІКИ ТА ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ МІКРО-КРИСТАЛІЗАЦІЇ СЛИНИ (Сутормін Д.О., Ніжинський державний університет ім. М.В. Гоголя)*.....230

ODDÍL 6. PRÁVNÍ VĚDY

§6.1 *ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МЕХАНІЗМІВ НАБУТТЯ РЕЧОВИХ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ, ЯКІ БУДУТЬ СПОРУДЖЕНІ В МАЙБУТНЬОМУ (Юркевич Ю.М., Львівський національний університет імені Івана Франка, Майкут Х.В., Львівський державний університет внутрішніх справ, Заяць О.С., Львівський державний університет внутрішніх справ)*.....243

ODDÍL 7. ŘÍZENÍ

§7.1 *THE HUMAN FACTOR IN IMPROVING PROJECT MANAGEMENT EFFICIENCY (Sydoruk L., State University of Kyiv Aviation Institute, Ponomarov O., State University of Kyiv Aviation Institute, Ostapenko T., State University of Kyiv Aviation Institute, Lupanov K., State University of Kyiv Aviation Institute)*.....293

ODDÍL 8. MARKETING

§8.1 *МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У МАЛОМУ БІЗНЕСІ: СТРАТЕГІЯ ПОЗИЦІЮВАННЯ ТА БРЕНДІНГ (Тесак О.В., Національний університет "Львівська політехніка")*.....311

ODDÍL 9. INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE

§9.1 МІСЦЕ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЯМИ (Федотова О.О., Маріупольський державний університет, Кудлай В.О., Маріупольський державний університет).....323

§9.2 ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАФТОГАЗОВІЙ ГАЛУЗІ (Юрчишин О.В., Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Юрчишин В.М., Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу).....341

ODDÍL 10. CESTOVNÍ RUCH

§10.1 RELIGIOUS TOURISM IN THE CONTEXT OF DESTINATION MANAGEMENT: TRENDS AND CHALLENGES OF THE MODERN WORLD (Morhulets O., National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Olshanska O., Open International University of Human Development «Ukraine», Ponomarenko I., State University of Trade and Economics).....353

ODDÍL 11. NÁRODNÍ BEZPEČNOST

§11.1 АДАПТАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД: ВІД ПІДТРИМКИ ДО ІНТЕГРАЦІЇ (Леженко С.О., Повітряні Сили Збройних Сил України, Кутков О.О., Збройні Сили України, Акімов О.О., Збройні Сили України, Акімова Л.М., Національне агентство кваліфікацій).....369

ODDÍL 12. FYZIKÁLNÍ A MATEMATICKÉ VĚDY

§12.1 USE OF SIMULATION TECHNOLOGIES IN THE PRACTICE OF EXPERIMENTAL RESEARCH OF THE CHARACTERISTICS OF ACTINIDES PHOTOFISSION ON THE ELECTRON ACCELERATOR - MICROTROTRON M-30 (Parlag O.O., Institute of Electronic Physics, NAS of Ukraine, Lengyel O.I., Institute of Electronic Physics, NAS of Ukraine, Oleinikov E., Institute of Electronic Physics, NAS of Ukraine, Pylypchynets I.V., Institute of Electronic Physics, NAS of Ukraine, Pyskach V.V., Institute of Electronic Physics, NAS of Ukraine, Bilak Yu.Yu., SHEI "Uzhgorod National University").....383

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY
Svazek LI mezinárodní kolektivní monografie

ODDÍL 13.
KYBERNETICKÁ BEZPEČNOST, POČÍTAČOVÉ A
SOFTWAREVÉ INŽENÝRSTVÍ

§13.1 ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СЕМАНТИЧНИХ АСПЕКТІВ
АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ЗАПИСІВ
(Василенко О.О., Інститут кібернетики імені В.М.Глушкова НАН
України, ПВНЗ Український гуманітарний інститут).....403

ODDÍL 14.
ROZVOJ VÝROBNÍCH SIL A REGIONÁLNÍ EKONOMIKY

§14.1 ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ МАЛОГО
БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЗОВНІШНІХ ВИКЛИКІВ ТА ЗАГРОЗ
(Данилейчук Р.Б., Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу).....421

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Ви тримаєте у руках LI-ий том міжнародної колективної монографії міждисциплінарного напрямку "MODERNÍ ASPEKTY VĚDY" ("Сучасні аспекти науки").

Попри виклики, спричинені діями ворога (повітряні тривоги, запуски дронів та ракет тощо), на сторінках міжнародної колективної монографії щомісячно продовжують об'єднуватися науковці, освітяни, представники бізнесу і громадськості у спільній науковій творчій атмосфері.

Видання відрізняється співробітництвом із авторитетними міжнародними науково-дослідними установами у сфері науки та освіти, що допомагає налагоджувати професійні зв'язки, що їх можна використовувати для обміну досвідом, підтримувати професійний стрес і дозволяє впоратися із емоційними труднощами через взаємопідтримку.

Бажаю подальших наукових успіхів, цікавих публікацій, вдячних авторів та удачі у всіх починаннях!

З повагою,

**доктор наук з державного управління, професор,
Заслужений юрист України,
полковник Центрального науково-дослідного інституту
Збройних Сил України,
Президент громадської наукової організації
«Всеукраїнська асамблея докторів наук
з державного управління»**

Є.О. Романенко

ODDÍL 11. NÁRODNÍ BEZPEČNOST

§11.1 АДАПТАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД: ВІД ПІДТРИМКИ ДО ІНТЕГРАЦІЇ (Леженко С.О., Повітряні Сили Збройних Сил України, Кутков О.О., Збройні Сили України, Акімов О.О., Збройні Сили України, Акімова Л.М., Національне агентство кваліфікацій)

Вступ. В умовах воєнного часу адаптація військовослужбовців до екстремальних умов є критично важливим елементом забезпечення їхньої ефективності, психологічного благополуччя та здатності виконувати поставлені завдання. Війна створює унікальні виклики, які вимагають розробки комплексних механізмів підтримки, зокрема психологічної, соціальної, фізичної та професійної адаптації.

Процес адаптації охоплює декілька етапів: від початкової підтримки у вигляді базового психологічного супроводу до інтеграції в мирне життя або нові умови служби. У центрі уваги таких механізмів перебуває не лише фізична підготовка військових, а й створення умов для стабілізації їхнього емоційного стану, підвищення стійкості до стресу та сприяння формуванню навичок взаємодії в команді.

Особливу роль у цьому відіграють системи психологічної допомоги, програми реабілітації після бойових дій, а також соціальні інструменти, спрямовані на полегшення повернення до мирного життя або продовження військової служби. Інтеграція цих елементів у єдину систему є ключем до формування ефективного підходу до адаптації військовослужбовців, що забезпечує їхню стійкість у складних умовах воєнного періоду.

Аналіз представлених праць з даної проблематики, свідчить про широкий спектр зусиль, спрямованих на підтримку військовослужбовців та

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LI mezinárodní kolektivní monografie

їхніх родин. Від надання психологічної допомоги (Центр АТО, Інститут психіатрії, ГО "Побратими") до сприяння реабілітації та соціальної інтеграції (Центр "Фенікс", Ірпінський військовий госпіталь), ці ініціативи забезпечують комплексну підтримку. Особливий акцент зроблено на морально-психологічному стані військових і ветеранів, що є ключовим для їхньої адаптації. Важливу роль відіграють також міжнародні програми, такі як "Military OneSource" і "Wounded Warrior Project", що демонструють високий рівень організації й адаптації практик для військових.

Одним із важливих аспектів є соціальна підтримка, включаючи фінансову допомогу, забезпечення житлом і освітні ініціативи, що розглядаються в працях "Соціальна підтримка військовослужбовців" і "Головні питання соціального забезпечення". У цьому контексті виділяються зусилля України щодо інтеграції державних і громадських ініціатив, а також активне залучення міжнародного досвіду. Загалом ці матеріали демонструють багатовимірний підхід до проблем адаптації військових, акцентуючи увагу на їхніх фізичних, емоційних і соціальних потребах.

Мета статті є аналіз наявних механізмів підтримки військовослужбовців та їхніх сімей у контексті адаптації до умов воєнного періоду. Особлива увага приділяється вивченню державних, громадських та міжнародних програм, спрямованих на психологічну реабілітацію, соціальну інтеграцію, медичну підтримку та професійну адаптацію.

Виклад основного матеріалу. Війна між російською федерацією та Україною став серйозним випробуванням для мільйонів громадян, поставила під загрозу існування держави та її суверенітету, спричинила глибокі соціальні потрясіння і сформував низку нових проблем та викликів. Для їх подолання необхідно розробляти інноваційні підходи в роботі з військовослужбовцями, пораненими бійцями та тими, хто постраждав унаслідок військових дій.

Держава відіграє ключову роль у забезпеченні адаптації військових до умов воєнного періоду, пропонуючи низку заходів та механізмів підтримки. Ці механізми спрямовані на збереження боєздатності, покращення морально-психологічного стану військовослужбовців, а також сприяння їхній інтеграції після виконання бойових завдань.

1. Психологічна підтримка. Одним із ключових елементів підтримки військових є створення спеціалізованих центрів психологічної допомоги. Ці центри надають комплексну допомогу військовослужбовцям, ветеранам та їхнім родинам, зосереджуючись на емоційному відновленні, стабілізації психічного стану та розвитку стресостійкості. Наприклад, в Україні функціонують центри реабілітації на базі військових шпиталів та громадських організацій, таких як *Центр допомоги учасникам АТО та ООС у Києві*. У цих закладах проводять індивідуальні консультації, психотерапевтичні сеанси, а також тренінги для підвищення адаптивності [1].

Інститут психіатрії у Києві співпрацює з ветеранами, надаючи довготривалу психотерапевтичну підтримку. Вони організують групові сесії та навчання для сімей військових [2].

Громадська організація “Побратими” проводить спеціалізовані програми групової роботи, фокусуючись на ветеранах, які мають складні психоемоційні переживання після бойових дій [3].

Психологічний супровід військовослужбовців під час виконання завдань на полі бою та в умовах тилу є важливим для збереження боєздатності армії. Військові психологи працюють безпосередньо у військових частинах, на передовій, а також у шпиталях. Їхнє завдання полягає у виявленні ранніх симптомів психологічного виснаження, допомозі у подоланні стресу та підтримці командної взаємодії.

В Україні впроваджено програму регулярної присутності військових психологів у зоні бойових дій. Наприклад, *психологи Національної гвардії*

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LI mezinárodní kolektivní monografie

України проводять індивідуальні бесіди з військовими на передовій, допомагаючи їм подолати страх і втому [4].

У США подібну функцію виконують програми “*Military OneSource*”, які дозволяють військовим цілодобово звертатися за консультацією до фахівців [5].

Посттравматичний стресовий розлад (далі – ПТСР) є однією з найскладніших проблем, з якою стикаються військові після повернення з бойових дій. У відповідь держава та громадські організації розробляють програми реабілітації, які включають групову та індивідуальну психотерапію, заняття з арт-терапії, спортивні тренування та інші методики.

У Львові працює *Реабілітаційний центр “Фенікс”*, який спеціалізується на відновленні військових із симптомами ПТСР. Тут застосовують сучасні методи терапії, такі як когнітивно-поведінкова терапія, EMDR (десенсибілізація і репроцесинг рухами очей), а також альтернативні підходи, наприклад, каністерапію (терапію із залученням собак) [6].

У США широко відома програма “*Wounded Warrior Project*”, яка забезпечує ветеранів багаторівневими реабілітаційними послугами, від онлайн-курсів до особистої терапії з висококваліфікованими спеціалістами [7].

2. Медична реабілітація. Безкоштовна медична допомога для військовослужбовців є одним із ключових напрямів державної підтримки під час війни. В Україні функціонують військові шпиталі, які забезпечують екстрене лікування та госпіталізацію військових, що зазнали поранень. Крім того, держава фінансує спеціалізовані програми надання медичних послуг у цивільних лікарнях.

Клінічний військовий шпиталь у Львові: надає екстрену допомогу військовим, проводить операції та подальше лікування. У шпиталі застосовуються сучасні методи хірургії, що допомагають відновлювати бойову здатність військових.

Проект “UNBROKEN” у Львові: у співпраці з МОЗ України створено сучасний центр лікування поранень і відновлення для військовослужбовців, зокрема в партнерстві з міжнародними медичними організаціями [8].

Фізична реабілітація відіграє важливу роль у поверненні військових до активного життя після отримання поранень. Реабілітаційні програми включають роботу з фізіотерапевтами, заняття лікувальною фізкультурою, а також використання спеціалізованого обладнання для відновлення функціональності тіла.

Реабілітаційний центр “Незламні” у Львові: пропонує багаторівневу фізичну реабілітацію, включаючи роботу з професійними терапевтами та доступ до сучасного обладнання. Програма спрямована на комплексне відновлення після складних травм [8].

Центр реабілітації при військовому шпиталі в Ірпені: спеціалізується на фізичному відновленні військових із важкими травмами кінцівок. У центрі використовуються інноваційні методики відновлення рухової активності, такі як роботизована реабілітація [9].

Програми протезування для військових є однією з найбільш важливих державних ініціатив. Вони спрямовані на забезпечення високоякісних протезів, індивідуальний підхід до кожного пацієнта та подальшу реабілітацію для адаптації до нового способу життя. У рамках державних та міжнародних проєктів забезпечується фінансування протезування, навчання військових користуванню протезами та психологічна підтримка.

Державна програма протезування “Захист”: забезпечує повне фінансування протезування військових як в Україні, так і за кордоном. Зокрема, військові проходять реабілітацію в Німеччині, Польщі, США та інших країнах.

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LI mezinárodní kolektivní monografie

Міжнародна ініціатива “Protez Hub”: за підтримки міжнародних партнерів організовує виготовлення інноваційних протезів в Україні. Наприклад, у Києві відкрито центр, де військові отримують високоякісні біонічні протези.

Івано-Франківський центр протезування: спеціалізується на створенні сучасних протезів кінцівок із застосуванням новітніх технологій, таких як 3D-друк.

3. Соціальний захист. Матеріальна підтримка є важливою складовою соціального захисту військовослужбовців і їхніх сімей. Держава забезпечує регулярні виплати, одноразові компенсації, а також додаткові виплати для поранених і сімей загиблих військових. Такі заходи спрямовані на забезпечення базових потреб військових і полегшення фінансового навантаження на їхні родини.

Єдина державна програма соціального забезпечення військових: передбачає щомісячні виплати військовослужбовцям у зоні бойових дій, а також додаткові надбавки за участь у активних бойових діях. У 2023 році розмір базової компенсації в Україні для військових у зоні бойових дій зріс до 100 тисяч гривень на місяць.

Одноразова допомога родинам загиблих: держава виплачує компенсацію в розмірі до 15 мільйонів гривень сім'ям військовослужбовців, які загинули під час виконання бойових завдань.

Ініціатива фонду “Повернись живим”: надає матеріальну підтримку не лише військовим, а й їхнім родинам, наприклад, через спеціальні грантові програми.

Військовослужбовці та їхні родини мають доступ до різноманітних пільг, які охоплюють знижки на оплату комунальних послуг, безкоштовне медичне обслуговування, а також можливість безкоштовно або зі значними

знижками отримати освіту. Такі заходи спрямовані на зниження фінансових витрат та забезпечення соціального захисту.

Знижки на комунальні послуги: військові та члени їхніх родин можуть отримати знижку до 50% на оплату комунальних послуг, що є особливо важливим у зимовий період.

Освітні пільги: діти військовослужбовців мають право на безкоштовне навчання у вищих навчальних закладах України. Наприклад, програма Міністерства освіти України "Освіта для дітей героїв" забезпечує пільговий доступ до державних університетів.

Медичні послуги: військові та їхні сім'ї мають право на безкоштовне медичне обслуговування у державних клініках. Зокрема, впроваджено державну програму покриття витрат на лікування рідкісних захворювань і складних операцій.

Питання забезпечення житлом є одним із найбільш актуальних для військовослужбовців та їхніх сімей. Держава реалізує програми надання тимчасового житла для переселенців і учасників бойових дій, а також пропонує фінансування або компенсацію для придбання власного житла.

Програма "Доступне житло": учасники бойових дій можуть отримати пільговий кредит на придбання житла. Наприклад, кредит надається з пільговою ставкою 7%, а частина вартості житла компенсується державою.

Реалізація програм тимчасового розміщення: у регіонах, наближених до зон бойових дій, відкриваються центри тимчасового розміщення для військових та їхніх родин. Наприклад, у Дніпрі побудовано новий житловий комплекс для ветеранів АТО/ООС.

Соціальне житло для військових: в Одесі стартував проєкт із будівництва житла, яке буде передано військовим і ветеранам на безоплатній основі.

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LI mezinárodní kolektivní monografie

4. *Професійна адаптація* [10; 11]. Підвищення кваліфікації та перепідготовка є важливими для військовослужбовців, які завершили службу, оскільки дозволяють інтегруватися в ринок праці, використовуючи нові знання та навички. Держава та громадські організації реалізують програми, які допомагають військовим отримати професійну освіту або освоїти нові спеціальності.

Програма “Норвегія-Україна”: ініціатива передбачає безкоштовне навчання для військових і ветеранів за напрямками менеджменту, підприємництва, інформаційних технологій та інших актуальних професій. Програма діє у співпраці з норвезькими університетами.

“Курс з ІТ для військових” від Beetroot Academy: спеціалізовані курси програмування та роботи з технологіями допомагають ветеранам опанувати одну з найбільш затребуваних сфер сучасного ринку праці.

“КУБ – Країна успішного бізнесу”: проєкт, який навчає ветеранів основ підприємництва та сприяє запуску власної справи.

Для підтримки працевлаштування військових і ветеранів створюються спеціальні ініціативи, що допомагають їм знайти роботу, відповідну їхнім здібностям і досвіду. Держава, громадські організації та бізнеси впроваджують механізми, спрямовані на працевлаштування ветеранів.

Портал “VeteranHub”: платформа, де ветерани можуть знайти вакансії, розроблені спеціально для них. Вакансії включають як технічні спеціальності, так і адміністративні посади.

Ініціатива “Ветерани працюють” від Міністерства ветеранів України: передбачає співпрацю з роботодавцями для створення робочих місць із гнучкими умовами праці для ветеранів.

“Розбудова кар’єри ветеранів” від Work.ua: партнерська програма, яка дозволяє ветеранам безкоштовно отримати консультації з працевлаштування, створення резюме та проходження співбесід.

Після завершення служби військові часто стикаються з труднощами адаптації до мирного життя. Для цього створюються програми, які надають психологічну, соціальну та професійну підтримку. Курси та тренінги спрямовані на розвиток навичок комунікації, управління стресом і вирішення конфліктів.

Програма “Життя після служби” від VeteranHub: надає індивідуальні консультації з психологами та соціальними працівниками, а також організовує групові тренінги для адаптації.

Тренінговий центр “Перехід” у Києві: фокусується на допомозі ветеранам адаптуватися до цивільного життя через розвиток soft skills, таких як лідерство та емоційний інтелект.

“Розвиток навичок самозайнятості” від проєкту IREX: ветерани проходять тренінги з розвитку навичок самозайнятості та ведення власного бізнесу.

5. *Освітні програми [11].* Доступ до безкоштовної освіти є важливою складовою інтеграції військовослужбовців у цивільне життя після завершення служби. Освітні програми дозволяють отримати нові знання, підвищити кваліфікацію або опанувати абсолютно нову спеціальність. В Україні реалізується низка ініціатив, що забезпечують військових можливістю навчатися в університетах, коледжах або на спеціалізованих курсах.

Програма “Освіта для захисників”: діти та самі військовослужбовці мають право на пільгове або безкоштовне навчання у вищих навчальних закладах. Наприклад, Львівський національний університет імені Івана Франка надає можливість здобуття вищої освіти за спеціальними умовами для учасників бойових дій.

“Український ветеранський фонд”: ініціює грантові програми для військових, які хочуть здобути спеціальність у сфері ІТ, менеджменту чи

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LI mezinárodní kolektivní monografie

соціальних наук. Одна з таких ініціатив – навчання ветеранів на базі іноземних університетів у рамках міжнародних програм.

“Освітні стипендії для ветеранів” від Beetroot Academy: дозволяють військовим безкоштовно навчатися програмуванню, веб-дизайну або аналізу даних, що є затребуваними навичками на сучасному ринку праці.

Тренінги з психологічної підготовки до мирного життя допомагають військовим подолати посттравматичний стрес, налагодити соціальні зв'язки та знайти своє місце в цивільному суспільстві. Такі тренінги спрямовані на розвиток емоційного інтелекту, управління стресом та вирішення конфліктних ситуацій.

Програма “Життя після служби” від VeteranHub: організовує групові та індивідуальні тренінги для військових, які повертаються до мирного життя. У рамках програми ветерани проходять сесії з психологами, навчаються методам управління стресом та способам налагодження стосунків із близькими.

Тренінгові центри “Restart”: працюють у Києві, Львові та Дніпрі. Ветерани можуть пройти програми з розвитку комунікаційних навичок, лідерства та роботи з емоціями. Центр також пропонує спеціальні курси для сімей військових, допомагаючи відновити довіру та взаєморозуміння.

Проект “Шлях додому” від IREX: зосереджується на психологічній адаптації військових. Учасники тренінгів отримують інструменти для управління своїм емоційним станом і побудови успішного життя після служби.

6. *Інформаційна підтримка [10].* Єдині інформаційні платформи значно полегшують доступ військовослужбовців до важливої інформації про їхні права, соціальні гарантії та доступні програми реабілітації. Такі ресурси надають актуальну інформацію, допомагають отримати консультації, а також слугують місцем для реєстрації на доступні програми.

“VeteranHub”: платформа, створена для інформування ветеранів про їхні права, вакансії, освітні програми, психологічну допомогу та юридичні послуги. На сайті є розділи з інформацією про соціальні пільги, доступні реабілітаційні програми, а також можливість запису на курси перепідготовки.

“Дія. Ветеран”: розділ у додатку “Дія”, який надає інформацію для ветеранів, включаючи доступні державні програми, роз’яснення щодо отримання виплат і послуг. Додаток інтегрований із реєстрами ветеранів, що дозволяє зручно подавати заявки онлайн.

“Портал соціальної підтримки військових” від Міністерства ветеранів України: централізована платформа, де військові можуть знайти інформацію про всі доступні державні та громадські програми підтримки. Вебресурс містить контактні дані регіональних офісів підтримки.

Консультативні служби є важливою частиною підтримки військово-службовців, допомагаючи їм вирішувати правові, соціальні та психологічні проблеми. Ці служби працюють на базі державних установ, громадських організацій і міжнародних фондів, надаючи оперативну допомогу через гарячі лінії, онлайн-консультації та особисті зустрічі.

Гаряча лінія “Veteran Support”: національна гаряча лінія, яка працює цілодобово для допомоги військовим і ветеранам. Консультанти надають інформацію про доступні програми, пільги, а також допомагають вирішити юридичні питання.

Центри правової допомоги для військових від “Безоплатної правової допомоги”: в Україні функціонують регіональні офіси, які консультують військових і їхні родини з питань спадщини, трудових спорів, житлових прав та інших юридичних аспектів. Консультації доступні як офлайн, так і онлайн.

Психологічно-консультативні центри “Restart”: надають допомогу у вирішенні особистих і сімейних проблем військовослужбовців, працюючи із залученням кваліфікованих психологів і соціальних працівників.

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LI mezinárodní kolektivní monografie

“*Veteran Law Center*”: організація, що спеціалізується на юридичній допомозі для ветеранів. Тут надають підтримку у питаннях, пов’язаних із виплатами, пенсіями, працевлаштуванням і пільгами.

Такі ініціативи забезпечують військових і їхні родини своєчасною інформацією та допомогою, сприяючи ефективному вирішенню їхніх проблем і забезпечуючи захист прав та соціальних гарантій.

В цілому адаптаційні механізми є важливими інструментами підтримки військовослужбовців, допомагаючи їм не лише виконувати свої обов’язки в умовах війни, а й успішно інтегруватися в цивільне життя після завершення служби.

Висновки. Незважаючи на велику кількість програм і ініціатив, спрямованих на підтримку військових, часто відсутня належна координація між державними структурами, громадськими організаціями та міжнародними партнерами. Це призводить до дублювання функцій або, навпаки, до прогалин у допомозі. Наприклад, військові можуть не знати про існування доступних програм або стикатися з бюрократичними перепонами. Для вирішення цієї проблеми потрібне створення єдиного цифрового ресурсу, який би інтегрував усі доступні ініціативи, а також забезпечив легкий доступ до послуг.

Переважає більшість центрів підтримки, реабілітації та навчання зосереджені у великих містах, що ускладнює доступ до послуг для військових і ветеранів у сільських або віддалених регіонах. Це створює нерівність у наданні допомоги. Для покращення ситуації необхідно розширити мережу регіональних центрів, а також активніше використовувати онлайн-платформи для дистанційного консультування та навчання.

Сім’ї військових часто залишаються поза увагою, хоча їх підтримка є важливою складовою успішної адаптації самих військовослужбовців.

Більшість програм фокусуються безпосередньо на ветеранах, і лише деякі передбачають системну допомогу їхнім родинам. Доцільно впроваджувати програми, які б охоплювали членів родин військових, включаючи психологічну допомогу, тренінги з управління сімейними фінансами та освітні ініціативи для дітей.

Загалом, для вдосконалення підтримки військових потрібна інтеграція існуючих програм, підвищення їх доступності та комплексний підхід, який враховує потреби як самих військовослужбовців, так і їхніх сімей.

Список використаних джерел:

1. Центр АТО. URL: <https://koda.gov.ua/gromadskosti/gumanitarna-polityka/uchasnykam-ato-oos/czentr-ato/>.
2. Інститут психіатрії. URL: <https://knu.ua/ua/departments/psychiatry>.
3. Побратими URL: https://veteranpodil.com.ua/%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BC%D0%B8/?utm_source=chatgpt.com
4. Психологи в Національній гвардії України: моральна стійкість і внутрішня гармонія є ключовими елементами успішного виконання бойових завдань. URL: <https://mvs.gov.ua/news/psixologi-v-nacionalnii-gvardiyi-ukrayini-moralna-stiikist-i-vnutrisnia-garmoniia-je-kliucovimi-elementami-uspisnogo-vikonannia-boiovix-zavdan#>
5. «Military OneSource» URL: <https://www.militaryonesource.mil/role/service-member/>
6. «Ветеранів потрібно чути!» – керівник центру «Фенікс» Андрій Посікіра. URL: <https://www.lvivpost.net/avtorski-materialy/veteraniv-potribno-chuty-kerivnyk-tsentru-feniks-andrij-posikira/>.
7. “Wounded Warrior Project. URL: <https://www.woundedwarriorproject.org/>.

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LI mezinárodní kolektivní monografie

8. Допомагаємо безпечно пережити досвід війни, щоб рухатися далі.
URL: https://www.habilitation.com.ua/?gad_source=1&gclid=CjwKCAiAmMC6BhA6EiwAdN5iLS0DQprFizqdLHKzyjlns8ydhlA99xbeVazB2-DeZkJhSiMvX5o6RoC-WEQAvD_BwE.

9. Восени в Ірпінському військовому госпіталі відкриється нове відділення.
URL: https://armyinform.com.ua/2021/08/19/voseny-v-irpinskomu-vijskovomu-gospitali-vidkryetsya-nove-viddilennya/?utm_source=chatgpt.com

10. Головні питання соціального забезпечення та підтримки військово-службовців та їх сімей. URL: <https://tro.mil.gov.ua/golovni-pytannya-soczialnogo-zabezpechennya-ta-pidtrymky-vijskovosluzhbovcziv-ta-yih-simej/>

11. Соціальна підтримка військовослужбовців та їхніх сімей – це питання, яке завжди на часі. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/04/22/soczialna-pidtrymka-vijskovosluzhbovcziv-ta-yihnih-simej-cze-pytannya-yake-zavzhdy-na-chasi/>

Vydavatel:

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.
se sídlem V Lázních 688, Jesenice 252 42
IČO 03562671 Česká republika

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LI mezinárodní kolektivní monografie

Podepsáno k tisku 11. prosinec 2024
Formát 60x90/8. Ofsetový papír a tisk
Headset Times New Roman.
Mysl. tisk. oblouk. 8.2. Náklad 100 kopií.